AABITS 1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкІы

№ 184 (23113) 2024-рэ илъэс МЭФЭКУ ЧЪЭПЫОГЪУМ и 3

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

6 + тисайт WWW.ADYGVOICE.RU тихъытыу нэкТубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

«ГущыІэм дунаир къыкъонэщт»

Абхьаз-адыгэ литературнэ фестивалэу «Рифмы на Рице» зыфию Абхьаз Республикэм икъэлэ шъхьаю Сыхъум тыгъуасэ къыщызэІуахыгъэм Адыгеим илІыкІо куп хэлажьэ.

ыкІи фестивальхэр зэхэтэщэх, ретэгъэкІокІых, — тизэдэгузыхэлэжьэгьэхэ пхъэдз ащ щырагъэкІокІыгъагъ. 2024-рэ илъэсым псыхъураеу Рицэ Адыгеим илІыкІохэм ащыщэу ХьакІэмыз

Мы фестивалым къыхиубытэу Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналистэу, усакІоу ХьакІэмыз Сусанэ итворческэ зэlукlэ зэхащагь.

Абхъазым, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Черкесым къарыкІыгъэ усакІохэр фестивалым зэрепхых. Яхэнэрэ илъэс хъугъэу ар зэхащэ, кІэщакІор усакІоу, драматургэу, журналистэу, литературнэ гъэзетэу «Горянка» зыфиlорэм ипащэу Къаныкъо Зарин, фестивалым ипащэр Сосналые Люб, Абхъаз Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ яІэпыІэгьоу ар зэхашэ.

Тиреспубликэ илІыкІо купэу Іофтхьабзэм мыгъэ екІолІагъэм хэтых КъТРК-у «Адыгеим» радиокъэтынхэмкІэ икъулыкъу ипащэу, АР-м изаслуженнэ журналистэу ХьакІэмыз Сусанэ, АР-м ибзылъфыгъэхэм я Союз ипащэу Вэрэкъо Хьалимэт, республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа ву, АР-м изаслуженнэ журналистэу МэщлІэкъо Саидэ, ащ игуадзэу, Урысыем, АР-м язаслуженнэ журналистэу Тэу Замирэ, КъТРК-у «Адыгеим» иІофышІэхэу, АР-м изаслуженно журналистэу ТІэшъу Светланэрэ ର Нэгэрэкъо Саниетрэ, МКъТУ-м 💆 экономикэмкІэ ифакультет истудентэу ХьакІэмыз Муслим.

Творческэ цІыфхэр зэпхыгьэнхэр, литературэм пыщэгъэ ныбжьык Іэхэр зэхищэнхэ гупшысэхэр зыдиІыгъхэу Заринэ мы фестивалым кІэщакІо фэхъугъ ыкІи имурад къыздигъэхъуныр фызэшlокlыгь. 1992 — 1993-рэ илъэсхэм Абхъазым щыІэгъэ заом тигуфакІохэр бэу хэлэжьагьэх, Заринэ ыши ахэм ахэтыгь, лІыгьэ зэрихьэзэ Гагрэ ишъхьафитыныгъэ пае ыпсэ ытыгъ.

 $-\Gamma y \phi$ акIохэр зыкIэхъо-

псыщтыгьэхэр Абхъазыр шъхьафит хъужьынышъ, творческэ цІыфхэм Іоф зыщашІэщт, Темыр Кавказым, диаспорэм ащыщ адыгэ пстэури, абхъазхэри зышызэхэхьаштхэ чІыпІэу ар хъуныр ары. Заринэ ыш зыкІэхьопсыщтыгьэр ыгу къышырихьакІыштыгъэу

къычІэкІын. тхакІоу. усакІоу зэрэщытым ишІуагъэкІэ, ежь къыпэблэгъэ гупшысэмкІэ къыригъэжь унашъо энэv ышІыгь mumхэкІо ныбжьыкІэхэр зэрищэлІэнхэр, зэхигъэхьанхэр. Ар щыІэныгъэм дахэу, зэрифэшъуашэу щыпхырищыгъ

щыІэгьухэм ащыщ къыщыддэгощагь фестивалым ипащэу Сосналые

Шъугу къэдгъэкІыжьын, икІыгьэ илъэсым фестивалыр зыфагъэхьыгъэр Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм иусэкІошхоу, фольклорым иугъоякІоу Нало Заур. Ар къызыхъугъэр илъэс 95-рэ зэрэхъугъэр хагъэунэфыкІыгъагъ. УсакІоу къекІолІагъэхэр Сусанэ итворческэ пчыхьэзэхахьэ щашІыныр, абхъаз усакІоу Дмитрий Габелиа итворчествэ фэгьэхьыгьэ зэхахьэ Мыекъуапэ щызэхащэныр ащ кІэух фэхъугъ.

Мэлылъфэгъу мазэм иаужырэ мафэхэм Дмитрий Мыекъуапэ щы агъ, ащ фызэхащэгъэ зэхахьэр зэрэрекІокІыгьэри тигьэзет къытыжьыгъагъ. Джы чэзыур зиер ХьакІэмыз Сусан.

(Икіэух я 4-рэ нэкіуб. ит).

Владимир Бибичевым ишІэжь агъэлъэпІагъ

Шахматхэмкіэ зэіухыгьэ кьэлэ зэнэкьокьу мы мафэхэм Мыекъуапэ щыкІуагъ. Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагьэу, Урысыем изаслуженнэ юристэу, Адыгеим иочыл гъэшГуагъэу Владимир Бибичевым ишГэжь ар фэгьэхьыгьагь. Псаоу къытхэтыгьэмэ, шышъхьэlум и 26-м ар ильэси 100 хъущтыгь.

Ветераныр зышІэщтыгьэхэр, шахматхэмкіэ, спортым имастерхэр, ветеран организациехэм ахэтхэр, юридическэ общественностыр Іофтхьабзэм къекІолІагъэх. Ахэм шІуфэс къарихыгъ ветераным ипшъашъэу Светланэ.

— Сятэ шахмат клубым кюныр сыдигъуи икІэсагъ, мы лъэныкъомкІэ сэнаущыгъэ хэлъэу зэнэкъокъоу зэхащэхэрэм ахэлажьэщтыгь, текІоныгьэ къыдихыщтыгъ. Анахьэу игуапэу зэкlyaлІэщтыгъэр Очылхэм япалатэ зэхищэрэ Іофтхьабзэхэр ары. Ильэс пчъагьэм Іоф зидиш Іэгъэ, иныбджэгъухэм ахэтыгъэу къызык южьк іэ, ащ рыгушхощтыгъ, ягъэхъагъэхэр къытфи/уатэштыгъ. — къы-Іуагъ бзылъфыгъэм.

Светлана Бибичевам нэужым ятэ ишахматхэр Очылхэм япалатэ ритыжьыгъэх. Шъолъырым иочылхэм афэгъэхьыгъэ музееу къызэјуахыщтым ар чалъ-

— ЦІыфым идунай тю зэрихъожьырэр. Апэрэр – ыгу къытемыожьы, ятІонэрэр шlу зылъэгъухэрэм, ибын-унагъо, иныбджэгъухэм игугъу амышІыжьы зыхъукІэ ары. Владимир Павел ыкъор цІыф хьалэлэу, гукІэгьушхо хэльэу, Іушэу тыгу къинагъ. Адыгеим иочыл лІэуж пчъагъэхэм ар ящысэтехыпагъ. Фэгъэхьыгьэ гукъэкІыжьхэм тыгу агъэфабэ, ти Іофш Іэн хэдгъэхъонэу, сыд фэдэрэ къиныгъо тапэ къикІыгъэми, хэкІыпІэ фэдгъотынэу тыфещэ, — Светлана Бибичевам зифигъэзагъ Адыгеим и Очылхэм япалатэ ипрезидентэу Ма-

мый Алый. Мыщ фэдэ шахмат турнир зэхащэнымкІэ ІэпыІэгъу къафэхъугъэхэ Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэу Геннадий Митрофановым, физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ Комитетым ипащэхэм зэрафэразэр Мамый Алый къыІуагъ.

— Хэгъэгу зэошхом лІыхъужъныгъэ тидзэкІолІхэм щызэрахьагь. ЩэІэгьэшхо къызхагъафэзэ ахэр пыим ебэныгъэх. Владимир Бибичевым къиныбэ ылъэгъугъ, хэгъэгум инеущырэ мафэ зыфэдэщтыр елъытыгьагь заоу зыхэлэжьагьэм к Іэухэу фэхъущтым. Ял Іыхъужъныгъэ ишІуагъэкІэ текІоныгъэр къыдахыгъ. Сталинградскэ заом ыкІи Орловскэ-Курскэ дугам шыкІуагьэм ахэлэжьагь. къыІуагъ Адыгеим иветеранхэм я Совет итхьаматэу Къоджэ Аслъан.

Мыекъопэ администрацием ыцІэкІэ къэзэрэугьоигьэхэм шІуфэс къарихыгь физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ къэлэ Комитетым ипащэ игуадзэу

Игорь Бандуркиным. ШахматхэмкІэ зэнэкъокъур къэзэрэугьоигьэхэм ашloгъэшІэгъонынэу зэрэгугъэрэр къыІуагъ.

— Владимир Бибичевым ишІэжь фэгъэхьыгъэ турнирым изэхэщэн тэркІэ мэхьанэшхо иІ. Мы спорт лъэпкъымкІэ хэхъоныгъэхэр тшІынхэм ащ иІахьышІу хэль. Непэрэ юфтхьабзэм хэлажьэхэрэм афэдэу сэри Владимир Павел ыкъом шахмат сыдешІэу хъугъэ. ДжэгукІэ дахэмкІэ ар щысэтехыпІагь. Гупшысэ ин хэльэу шахмат ешІэщтыгь, — игукъэкіыжьхэмкіэ ар къадэгощагъ.

Зэнэкъокъум шахматхэр зикіэсэ нэбгырэ 20 фэдиз хэлэжьагъ.

Турнирыр швейцарскэ шыкіэм тетэу кІуагьэ. Арслан Рамазановым, Николай Удовиченкэм ыкІи Сергей Сифунда текІоныгъэ къыдахыгъ.

ИшыІэныгъэ гъогу

Владимир Бибичевыр шышъхьэІум и 26-м Саратовскэ шъолъырым ит къалэу Ершов къыщыхъугъ. Гурыт еджапІэр къыухыгъэ къодыеу 1941-рэ илъэсым ижъоныгъок јэ мазэ дзэ къулыкъум

ащагъ, ащ лъыпытэу авиатехническэ еджапіэм чіэхьэгьагь. Курсантэу 1942-рэ илъэсым фронтым агъэкІуагъ. Сталинград дэжь апэрэ уlагъэр Владимир къыщытыращагъ. Ипсауныгъэ зызэтеуцожьым Орловскэ-Курскэ дугам минометчикэу къулыкъу щихьыгъ, нэужым отделением командирэу фашіыгъагъ. 1943-рэ илъэсым, шышъхьэІу мазэм Старый Оскол пэмычыжьэу уІэгъэ хьылъэ къыщытыращэгъагъ, ипсауныгъэ бэрэ зэтыригьэуцожьыгь, сэкъатныгьэ

1950-рэ илъэсым Саратовскэ юриди-

1993-рэ илъэсым мэзаем и 24-м В. Бибичевыр шъолъырым иочыл нахыжъхэм ахэтэу Адыгеим иочылхэм язэхахьэ щы Гагъ. Очыл палатэр республикэм щызэхэщэгъэнэу а зэхахьэр ары унашъо зыщашІыгъагъэр.

ческэ институтыр къыухыгь. Нэужым прокуратурэ зэфэшъхьафхэм Іоф ащишІагь. 1958-рэ илъэсым къыщегьэжьагъэу 2007-м нэс очылэу иІофшІэн пидзэжьыгь, нэужым апшъэрэ еджапІэ-

Хэгъэгу зэошхом псэемыблэжьэу зэрэхэлэжьагьэм фэшІ медальхэу «За оборону Сталинграда», «За отвагу», «За победу над Германией», «За воинскую доблесть» зыфиІохэрэр, Хэгьэгу зэошхом иорденэу апэрэ шъуашэ зиІэр къыфагъэшъошагъэх, ІофшІэным иветеран. Урысые Федерацием изаслуженнэ юрист, «За верность адвокатскому долгу», «Адыгэ Республикэм иочыл ГъэшІуагъ» зыфиІохэрэр ищыІэныгъэ гьогукІэ къылэжьыгьэу Владимир Бибичевым идунай ыхъожьыгъ.

> ДЕЛЭКЪО Анет. Сурэтхэр авторым иех

шъуналэ тешъудзи

Неущ къыщыублагъэу фэгъэкІотэн зыхэлъ кІэтхэгъу уахътэр Урысыем и Почтэ еублэ.

2025-рэ илъэсым иапэрэ мэзих къышъуфэкІощт гъэзетэу «Адыгэ макъэм» чъэпыогъум и 4-м къыщыублагъэу чъэпыогъум и 14-м нэс мыщ фэдэ уасэхэмкІэ тшы Актелуаш нехте Тууаш:

ИНДЕКСЭУ П4326-р:

мэзи 4-м – сомэ 728,60-рэ; зы мазэм – соми 182,15-рэ.

мэзи 6-м – сомэ 1092,90-рэ; мэзи 3-м – сомэ 546,45-рэ; мэзи 5-м – сомэ 910,75-рэ; мэзи 2-м – сомэ 364,30-рэ;

Тын лъапІэ къыфагъэшъошагъ

Мыекьопэ район кьэзэкь обществэм хэт сержантэу Анатолий Герман хэушьхьафык ыгьэ дзэ операцием хэлажьэзэ идзэ пшъэрыльхэр щытхъу хэльэу зэригьэцэкlагьэхэм, лыгьэ зекlуакlэу зэрихьагьэхэм афэшl медалэу «За отвагу» къыфагьэшъошагь.

«Адыгэмакь»

Анатолий Ліыхъужъныгъэм иорден тІогьогогьо икавалер хъугьэ, ятІонэрэу медалэу «За отвагу» зыфиюрэр къыфагъэшъошагъ, ащ нэмыкІэу къэзэкъ отделым итын лъэпІэ зэфэшъхьафэу иІэр бэ. ДзэкІолІыр конституционнэ хабзэр зыпкъ рагъэуцожьынымкІэ Чэчэным щыкІогъэ дзэ операциеми хэ

ХэушъхьафыкІыгъэ дзэ операциер зырагъажьэм Анатолий Хэгъэгур къыухъумэнэу гоуцуагъ. Апэ ащ икъулыкъу къэзэкъ гуфит отрядэу «Кубань» зыфиІорэм (БАРС-11) щыригъэжьагъ. Нэужым УФ-м и УІэшыгъэ КІуачІэхэм ичастьхэм, БАРС-м иподразделениехэм, ЧВК-м ахэтэу «кІэпсэжъыем» зэпырыдзыгьэу идзэ пшъэрылъхэр ыгъэцэкІагъэх.

Мыекъопэ районыр, Адыгеим икъэзэкъ ныбжыкІэхэм я Союз хэтхэр, зэрэшъолъырэуи я ЛІыхъужъ рэгушхох. Хэгъэгүм ишІоигъоныгъэхэр лІыхъужъ зекІуакІэкІэ къызэриухъумэхэрэр ныбжыкІэхэмкІэ щысэте-

Мамыр щы ак Іэр къытфэзыухъумэрэ дзэкlолlхэм зэкlэми «тхьашъуегьэпсэу» ятэІо, псауныгъэ Тхьэм къы-

Екатерина ДАНИЛОВА. Мыекъопэ район къэзэкъ отделым

Яфитыныгъэхэр къаухъумэх

Кьэралыгьо фондэу «Хэгьэгум иухьумакlохэр» зыфиюрэм ишъолъыр къутамэ хэушъхьафыкыгъэ дзэ операцием хэлажьэхэрэм, иветеранхэм ыкlи ахэм яунагьохэм арысхэм яфитыныгьэхэр кьэухьумэгьэнхэм епхыгьэу цыфхэр ригьэблэгьагьэх. Іофтхьабзэм хэлэжьагьэх кьэлэ прокуратурэм илыкохэр.

Къеблэгъэгъэ цІыфхэр анахьэу зыгъэгумэкІыщтыгъэхэр шъолъыр ахъщэ тынхэр, социальнэ ыкІи нэмыкІ ІэпыІэгьоу щыІэхэр арагъэгьотынхэр. Закъызэрафагъэзэгъэ Іофыгъохэм язэхэфын ра-

Къулыкъу зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэр яІэпыІэгъухэу зэпэуцужьым хэлажьэхэрэр, иветеранхэр, хэкІодагъэхэм яунагьохэр зэрихьылІэрэ гумэкІыгьохэр псынкізу зэхэфыгъэнымкіэ фондым зэхищэрэ зэlукlэгъухэм яшlуагъэ къэкlo.

Пащэхэм зыхарагъэлъхьагъ

Гриппым пэуцужьырэ вакцинэм ихэльхьан епхыгьэ урысые Іофтхьабзэр Іоныгьом рагьэжьагь. Ар етІупыщыгьэу Адыгеим щыльэкІуатэ.

«Флю-М» зыфиюрэр ахэм ахалъхьагь.

Мы илъэсым гриппым пэуцужьырэ мин 299-мэ ахалъхьанэу агъэнэфагъ, ащ щыщэу мин 66-р кІэлэцІыкІух.

Ащ къыдыхэлъытагьэу, тыгьуасэ АР-м Тхьаматэу Владимир Нарожнэр ары. и Правительствэ зычІэт Унэм ыкІи Ащ къызэрэхигьэщыгьэмкІэ, псауныгьэр стрэу Мэрэтыкъо Рустем ыкІи финамуниципалитетхэм яадминистрациехэм къэухъумэгьэнымк в шъолъыр министерар ащызэхащагь. Прививкэм ихэлъхьан ствэм мы Іофтхьабзэм изэхэщэн дэгьоу епхыгъэ Іофтхьабзэм дырагъэштагъ регъэкІокІы. Гриппым пэуцужьырэ вакдепутатхэм, министрэхэм, комитетхэм цинэр республикэм щыпсэухэрэм игъом япащэхэм, къулыкъу зэфэшъхьафхэм зыхарагъэлъхьаным, вирусхэм къахэкlыяІофышІэхэм. Вакцинэхэм ащыщэу рэ уз хьылъэхэм защаухъумэнхэм ар къыфэджагь.

— Гриппыр псынкіэу зэпахырэ ыкіи вакцинэр Адыгеим щыпсэурэ нэбгырэ зызыушъомбгъурэ узхэм ащыщ. Гухэк І к Іэлэц Іык Іух. Дгъэнэфэгъэ пчъагъэм афикъущт. нахь мыш рми, бэхэм мыр уз къызэры- вакцинэр захалъхьэк р, гриппым тикоу альытэ, ау ащ уз хыыльэхэр хэ- шьольыр зыкъыщи отыным ищынагьо Апэу вакцинэр зыхязыгъэлъхьагъэр *зыхыхэрэри*, *зидунай зыхъожьхэрэри* щы*Іэщтэп*, — **къыІуагъ Мэрэтыкъо** АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и къыхэкlых. Непэ УФ-м псауныгъэр Рустем.

къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ жагъу пъзхъаным къекоквыра штаммхэм апэуцужьын зыльэк Іыщт гьэ препаратхэу «Совигрипп» (валентни вакцинэхэр къегъэхьазырых. Арышъ. республикэм щыпсэухэрэм зафэсэгьазэ, IV-v зэхэт), «Флю-М» зыфиlохэрэр ары. унагьохэмкіэ зэхэтэу привикэр зыхара- Мы уахътэм ехъуліэу хэлъхьагъу 135200гъэлъхьанэу, — **хигъэунэфыкіыгъ** Владимир Нарожнэм.

Вакцинэр зыхалъхьагъэхэм ащыщ псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ мининсхэмкІэ министрэу Виктор Орловыр.

 Пшъэрылъэу зыфэтш ыжьыгъэмк lэ, «коллективнэ иммунитет» щы із хъуным пае Адыгеим щыпсэурэ нэбгырэ мин 299-м (процент 60-м) гриппым пэуцужьырэ вакцинэр ахэтлъхьан фае. Мы уахъ-

Шъугу къэдгъэкІыжьын, вакцинацием пае агьэфедэхэрэр урысыем кы III-у зэхэт), «Ультрикс квадри»(валентни рэ Адыгеим къыІэкІэхьагь.

Тишъолъыр иІэзапІэхэм ІофшІэгъу мафэхэм прививкэр зыщахарагьэлъхьан алъэкІыщт. ІофшІэпІэ купхэр зэхэтэу арагъэшІынэу фаехэмэ, Мыекъопэ къэлэ ІэзапІэм зыфагъэзэн амал щыІ. Джащ фэдэу ны-тыхэмкІэ Іэрыфэгъу хъунэу кІэлэцІыкІухэм апае вакцинациер кІэлэціыкіу іыгъыпіэхэми, еджапіэхэми ашызэхашэ.

Гриппым зыщыуухъумэнымкІэ притэм *ехъулІ*эу мин 80 фэдизмэ привикэр вивкэр амалышІухэм ащыщ. Вакцинэр афашыгь, ащ щыщэу мин 31-рэ фэдизыр икъоу республикэм ІэкІэль, зэкІэми

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтхэр: Іэшъынэ Аслъан

«Адыгэмакъ»

KITYIIIIBIIIII AIYIIIIIII

ри хэлъ зэрэхъугъэм зэрэрыгушхорэр Сусанэ игущыІэхэм къащыхигъэщыгь, Нурбый иусэхэм къяджагъ.

– Мыщ фэдэу уигупшысэ цІыфхэм ахэпхьан, ткъошхэм уадэгощэныр, ежьхэм къаГорэм уедэГуныр , мыщ фэдизэу уаІэтын, уагъэшІэгъонышъ, зыгорэущтэу уздагьэпльыхыжьыным осэшхуи, мэхьэнэ куу дэди иІэу сэлъытэ. Γ ьэ μ Іэгьонэу хьугьэ — мары 2024-р УрысыемкІэ унагьом и Ильэсэу агьэнэфагь. Сэри унагьом льагьоу щыпхырысщыгьэм сыкъыгъэсыгъэ фэдэу сэлъытэ, сыда пІомэ сэрэп усакІор, усакІор сэ сят — Бэгъ Нурбый. Мыщ фэдэ унагьо сыкъихъухьаныр насыпыгъэу сэльытэ. Мыщ фэдэ ты сиІэу, игупшысэ къыспкъырыхьагъэу, идунэееплъыкІэ шышкІэ къыздэгощэнэу игъо ифагъэу зэрэшытым лъэшэу сегъэгушхо, тамэ къысеты. МакІэ къыгъэшІагьэр, ау гьэшІэ цІыкІоу къыкІугьэм ренэу сыхэпльэжсьырэм

ты иІэпэІэсэныгъэ, усэ зэхэльхьаным кІуачІэу, гузэхашІэу хилъхьэхэрэр нэмыкІхэм альигьэІэсынымкІэ. Ары, осэшхо иІ мыщ фэдэу агъэлъапІэу ар нэмыкІ къэралыгьо къызэрэрагьэблэгъагъэм, ау сэркІэ ащ Іэпэ-Іэсэныгъэу лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ хэлъхэм мыр язы къэгъэлъэгъон закъу. АнахьышІоу щыІэ пстэури ащ епэсыгь, — **къыкІигъэ**тхъыгъ Муслим.

ХьакІэмыз Сусанэ иусэхэр зэхахьэм бэу щыІугьэх, ахэр къаІуагъэх ежь авторми, абхъаз-адыгэ филологиемкІэ Гупчэм илитературнэ-творческэ объединение хэтхэми.

КъекІолІагъэхэм яупчІэхэм Сусанэ джэуапхэр къаритыжьыгьэх.

ЗэІукІэгъум къыщыгущыІэгъэ Вэрэкъо Хьалимэт къыІуагъ лъэпкъыбзэр, лъэпкъ культурэр ныбжьыкІэхэм зэрагьэшІэным мэхьанэшхо зэриlэр. «Бзэр къэшъуухъум, тикультурэ къэжъугъан. Унагъохэр шъушІэхэми, ахэр лъыжъугъэкІотэнхэу сыкъышъоджэ», — закъыфигъэзагъ ащ

пІэрэр, усэ, гупшысэ, творчествэ зыфэпІощтым имэхьанэ уасэу цІыф гьэсэгьэшхохэм фашІырэр. Къаныкъо Заринэ итворчествэ сикІалэ фэнэІуас. Ипьесэхэм зяджэм, исюжеткІи сыдкІи гъэшІэгьонэу зэрэтхыгьэр къыхигьэщыгь. Ар сыдым ымыуас?! Еджэныр икІас, ежьми усэ сатырэ горэхэр ытхыгъэу хъугъэ, ау мыщ фэдэу драматург цІэрыІоу, драматург иным итворчествэ мы фестивалым ихьатыркІэ хэпльагь. Сыд фэда кьэбэртэе литературэр? Мыщ зэу тызэрэщытын, зы лъапсэ тыкъызэрэтекІыгъэр, зы гупшысэ зэрэлъыдгъэкІотэн фаер анахь шъхьаІэу сэлъытэ. Тылъэш тызэкъотмэ, тыин зыдгъэлъэпІэжьэу, тызэрэгъэлъэпІэжьэу тызэфыщытмэ, тиадыгэ гупшысэ дышъэ кІэн инэу тапэкІэ льыдгьэкІотэн тльэкІымэ, ау тэ, адыгэхэм, тизакъоп — ткъош аб-

(ИкІэух).

— Мэхьанэ имыІэу зыпари тигъашІэ щыхъурэп. Мыщ фэдэ хъугъэшІагьэхэр цІыфымкІэ блэрыпсым фэдэх. Блэрыпсым фэдэу зэпышІагъэхэу, гъэшГэгъонэу щыГэныгъэм тигьэушэтын фаехэр къэтэкІух. СэркІэ мыр ащ фэдэ хъугъэ. Сегупшысагьэп ыкІи къысэпэсыгьэуи слъытагьэп мыщ фэдэ шІыкІэкІэ ятІонэрэу Абхъаз Республикэу тикІасэ хъугъэм тыкъэкІонэу, –

къыддэгощагь игупшысэхэмкІэ ХьакІэмыз Сусанэ.

ТиІофшІэгъу тыригъусэу Абхъазым джы тыщыІ. Фестивалыр къызэІуахыным ыпэкІэ абхъаз ыкІи урыс тхакІоу, усакІоу, публициству, киносценариству Даур Зантария и Гупчэ (ифэтэр-музей) тырагъэблэгъагъ, ащ итворчествэ нэІуасэ тыфашІыгъ. Нэужым Абхъаз къэралыгъо университетым шІэжь саугъэт зэхэтэу Ітым къэгъагъэхэр кІэрытлъхьагъэх, апсэ емыблэжьхэу Абхъазым ишъхьафитныгъэ фэбанэхэзэ кІэлэегъаджэхэу ыкІи кІэлэеджакІохэу фэхыгьэхэм яшІэжь дгьэльэ-

Фестивалым икъызэјухын ык/и творческэ зэхахьэр Абхъаз къэралыгъо университетэу Сыхъум дэтым абхъаз-адыгэ филологиемкІэ и Гупчэу В.П. Анкваб ыціэ зыхьырэм щыкіуагь. Апшъэрэ еджапІэм иректорэу Алеко Гварамия, Гупчэм ипащэу Ахра Анкваб къекІолІагъэхэм шІуфэс гущыІэхэмкІэ закъыфагъэзагъ, Къаныкъо Заринэ зэlукlэгъур къызэlуихыгъ. Аш къызэриІуагъэмкІэ, апэрэ фестивалыр къызщызэІуахыгъагъэр мы апшъэрэ еджапіэр ары. Іофтхьабзэм итарихъ къызытегушыІэ нэуж Адыгеим къикІыгъэ ліыкіо купыр къекіоліагъэхэм Заринэ нэІуасэ афишІыгь.

ХьакІэмыз Сусанэ нахь игъэкІотыгъэу къытегущы агъ Тэу Замирэ. Илъэс пчъагьэм КъТРК-у «Адыгеим» Іоф зэрэщызэдашІагьэр ащ къыІуагь, итворчествэ нэІуасэ фишІыгъэх. Сусанэ, ащ ятэу Бэгъ Нурбый афэгъэхьыгъэ къэтын кІэкІэу ТІэшъу Светланэ ыгъэхьазырыгъэр къагъэлъэгъуагъ. Ятэ зыфэдагъэм къытегущыІагь, итворческэ ІэпэІэсэныгьэ ежьыкъэс упчІэу шъхьэм къихьащтым иджэуап пстэури хэсэгъуатэ.

АбхъазыбзэкІи Бэгъ Нурбый иусэхэр зэхахьэм щыlугьэх, ахэм абхъаз студентхэр къяджагъэх.

Къыхэгъэщыгъэн фае, адыгэ усэкІо пэрытым исэнаущыгьэ ипшъэшъэ закъоп зыхэлъ хъугъэр — Сусанэ икlалэу Хьакlэмыз Муслими усэхэр етхых, янэ фэгъэхьыгьэ зэlукlэм ар игуапэу хэлэжьагь, ятэжъ иусэхэми къяджагъ.

Сятэжъи, сяни усэ тхыным пы щагьэхэу, усэр шІу зыщальэгьурэ, зыщагьэльэпІэрэ унагьом сыкьызэрэщыхъугъэм сегьэгушхо. Ар сэри къысхалъхьагъ. Сянэ усэхэр ытхыхэ зыхъукІэ, бэрэ упчІэжьэгъу сишІэу къыхэкІыщтыгъэ къэІуакІэу къыфигьотыгьэмкІэ, хигьахьомэ е хихымэ нахьышІумкІэ. Ащ ыІапэ къычІэкІыгъэхэм сэ сиІахьи ахэлъэу сыкъызщэхъужьы ыкІи ащи нахь льэшэу сегьэгушхо. Непэ пшьэдэкІыжьышхо стель — сятэжь иусэхэм сыкъяджэщт. Лъэшэу сегьэгумэкІы къызэрэздэхъущтым, ау теубытагьэ сиІэу сыкьэкІуагь гущыІэм кІуачІэу иІэр цІыфхэм анэзгъэсын фае! Сянэ мыщ фэдэ зэхахьэ зэрэфашІырэми симыгьэгушхон слъэкІырэп — ащ амал къе-

ныбжык Іэхэм. Зэ Іук Іэгъур гуфэбагъэ хэлъэу, лъэныкъо пстэоу хэлэжьагьэхэмкІэ гъэшІэгъонэу кІуагъэ. Музыкальнэ къэгъэлъэгъонхэм зэхахьэр къагъэбаигъ.

Нэужым абхъаз тхакІохэмрэ усакІохэмрэ зэlукlэгъу адытиlагъ, усэ къеджэнымкІэ «тызэпеуагь».

Непэ фестивалым иятІонэрэ маф, абхъаз сурэтышІхэм якъэгъэлъэгъонэу «Рифмы на Рице» зыфиюрэм икъызэІухын тыхэлэжьэщт, нэужым абхъаз тхэкІошхоу Баграт Шинкуба и Унэ-Музей теблэгъэщт. Неущ хыкъумэу Рицэ фестивалым хэлажьэхэрэм къяжэ. Ащ, хабзэ зэрэхъугъэу, Іофтхьабзэм хэлажьэхэрэр усэхэм къыщяджэщтых, адыгабзэр, абхъазыбзэр жъугъэу щыlущтых, тизэкъошныгьэ зыгьэпытэрэ творчествэ дахэм тамэу зыщиІэтыщт.

— *Непэ сикІалэ къыздыригъашти* къыздэкІуагъ, тхьаегъэпсэу Къаныкьо Заринэ, Абхьаз Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ, зэкІэ мы фестивалым хэлажьэу куп дахэу тызэГузыгъакГэрэм Гофыгъошху зэшІуахырэр. ТапэкІэ тыплъэмэ, лІэужэу къыткІэльыкІощтхэмкІи мэхьанэ иІэу сэльытэ. Сэ сятэ сырилІэуж, ау сэ къыстекІыжьыгъэу сикІали джащ фэдэ къабзэу ельэгьу — сятэ сызэрэфыщытыр, итворчествэ цІыфхэм зэрагьэльа-

хъазхэри тигьусэх, дахэу къытпэгьокІых, тэри джащ фэдэу дэгьоу тафыщытынэу амал Тхьэм къытет Адыгеим къеблагъэхэмэ,—

къыщиІуагъ игущыІэ ХьакІэмыз Сусанэ Іофтхьабзэм зэфэхьысыжь къыфишІызэ.

Фестивалым ипащэу Сосналые Любэ къыІогъэ гущыІэхэр сэ сыгу къинагъэх: «Дэхагьэм дунаир къыгьэнэжьыщтэу alo, ay, сэ зэрэслъытэрэмкlэ, гущыlэми дунаир къыкъонэжьышт!>

МЭШЛІЭКЪО Саид. Мыекъуапэ — Сыхъум. Сурэтхэр авторым иех.

33179151101515310 YHAITBOM BIJIBAIIC

Урысые Федерацием и Президент иунашьокІэ мы ильэсыр унагьом и Ильэсэу аштагь. Ащ къыдыхэлъытагьэу Адыгеим щыпсэурэ унэгьо зэфэшъхьафхэм адэжь тэкlo, гущыІэгъу тафэхъу, тигъэзетеджэхэр нэІуасэ афэтэшІых.

Ахэм ащыщ Инэм щыпсэухэрэ Трэхъо Вячеславрэ Светланэрэ. Зэшъхьэгъусэхэр зызэдэпсэухэрэр илъэс 21-рэ хъугъэ, сабыиплІ зэдапІу.

Светланэ непэ фэдэу ыгу къэкІыжьы нэІуасэ зэрэзэфэхъугъагъэхэр. Офицерхэм я Унэ щызэхащэгъэ Іофтхьабзэм ахэр апэрэу щызэрэлъэгъугъэх. Илъэс 16 ныІэп пшъэшъэжъыем ыныбжьыгъэр, гурыт сэнэхьат зыщарагьэгьотырэ колледжым щеджэщтыгъ. Вячеслав апшъэрэ еджапІэм чІэсыгь. Еджэныр кІэлэ ныбжьыкІэм къызеухым, Щынджые ыгъэзэжьыгъ, яунагъокІэ нэшхъэй яІэти, илъэситІум Мыекъуапэ къакІозэ гум къыхихыгъэ пшъэшъэжъыер зэригъэлъэгъущтыгъ.

— Илъэс 21**-**рэ сыныбжьыгъэр Трахъохэм сакъызыхэхьэм. НэмыкІ лъэпкъ сыкъызэрэхэкІыгъэм пае зы мафи гуцаф сагъэшІыгьэп. СицІыкІугьом къыщегъэжьагъэу адыгэ пшъэшъэгьухэр сиГагьэх, аш къыхэкГыкГэ шэн-хабзэхэр дэгьоу сшІэщтыгъэх. Апэрэ мафэм къыщегъэжьагъэу ащыщ шъыпкъэ

сыхъугъ, — еІо тигущы Іэгъу. Бзылъфыгъэм къызэриІуагъэмкІэ, яунагьо ыльапсэр зэгурыІоныгьэр ары. ШъхъэкІафэ зэфашІыжьэу, рэхьатныгъэ яунагъо илъэу мэпсэух, ясабыйхэр щыІэныгьэ гьогум тыращэх.

— Апэрэ илъэсхэм Щынджые тыдэсыгъ, ау ІофшІэпІэ тэрэз зэрэтымыгьотыгьэм къыхэкІыкІэ Мыекъуапэ зыдгъэзагъ, нэужым Инэм тыкъэкІожьыгъ.

2008-рэ илъэсым унэ тшІи тычІэхьажьыгь, — elo Свет-

ТигущыІэгъу бысымгощэ хъупхъ, пщэрыхьаныр икlac. Лъэпкъым щыщ нахыжъхэм ак/ырыплъызэ адыгэ шхынхэм яшІыни дэгъоу къызІэкІигъэхьагъ. Адыгэ щыпс-піастэр иунагъо исхэм лъэшэу якІас. Зы адыгэ мэфэкІ бламыгъэкІэу агъэмэфэкІы. Трахъохэм ялІэкъо къэбархэр яльфыгьэхэм афаlуатэ. ЯунагьокІэ тарихьым мэхьанэ раты, ижъырэ лъэхъан фэдэу яунэ дэпкъхэм Іашэхэр апылъагъэх, пхъэкІычхэр илъых.

Вячеслав Адыгэ къэралыгъо университетыр 2001-рэ илъэсым кънухыгъ. ТарихъымкІэ ыкІи правэмкІэ кІэлэегъэджэ сэнэхьатыр зэригьэгьотыгь. Ильэ- шагь. ситю Щынджые дэт гурыт еджапіэм юф щишІагъ. 2006-рэ илъэсым психологием

Трахъохэи яунагъо ылъапсэр зэгурыІоныгъэр ары. ШъхъэкІафэ зэфашІыжьэу, рэхьатныгъэ яунагъо илъэу мэпсэух, яса--оат еатынеПыш фехиыб гум тыращэх. Зы адыгэ мэфэкІ бламыгъэкІэу агъэмэфэкІы. ЯлІэкъо къэбархэр ялъфыгъэхэм афаІуатэ. ЯунагьокІэ тарихъым мэхьанэ раты, ижъырэ лъэхъан фэдэу яунэ дэпкъхэм Іашэхэр апыльагьэх, пхьэкІычхэр илъых.

фэгъэхьыгъэ сэнэхьат Рязанскэ академием щызэригьэгьотыгь, бзэджэшІагьэ зезыхьагъэхэр зыщагъэпщынэрэ колонием психологэу Іоф щишІагъ. 2008-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2013-м нэс психологическэ лабораторием ипащэу Іоф ышІагь, ащ нэмыкІ ІэнатІэхэри ыІыгъыгъэх. Пенсием зэкІом, пчыхьэрэ зыщеджэхэрэ гъэсэныгъэ учреждениеу N 2-м тарихъымкІэ кІэлэегъаджэу Іоф щишІагь, нэужым пащэ фэхъугь, непэ къызнэсыгъэм ащ Іоф щешІэ. Ипшъэрылъхэр зэрифэшъуашэу зэригъэцакІэхэрэр къэзыушыхьатырэ щытхъу тхылъ пчъагъэ Вячеслав иІ.

Светланэ кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм кІэлэпІоу илъэс 15 Іоф щишІагъ. Мы илъэсым игъэтхэпэ мазэ къыщегъэжьагъэу музыкальнэ пащэу мэлажьэ. ЫгукІэ культурэм, орэд къэІоным бзылъфыгьэр афэщагъ. КІэлэцІыкІухэм апае адыгэ къашъо зэхегъзуцо, июфшіэн шіу елъэгъу.

Трахъохэм якІэлэцІыкІухэр лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ къахэщых. КІэлэ нахьыжъэу Алан Пшызэ къэралыгъо университетым щеджэ, инженер сэнэхьат зэрегъэгъоты. Атлетикэ хьылъэм пыль ыкІи спортым имастер хъунымкІэ кандидат. Ащ нэмыкІэу, пхъэм пкъыгъо зэфэшъхьафхэр хишІыкІынхэр икІас. Айдар я 7-рэ классым щеджэ, гъэхъэгъэшіухэр ешіых, диплом ыкіи щытхъу тхылъ пчъагъэ къыратыгъ, сурэтшІыныр икІас. Унэгъо ныбжьыкІэр пшъэшъэжъые фэягь, 2017-рэ ильэсым ар къадэхъугь. Амелие янэ фэдэу орэд дахэу къеlo ыкІи илъэси 3,5-рэ хъугъэу спорт, бальнэ ыкІи джырэ къашъохэр зыщарагъэшІэрэ кружокым макІо. Фестиваль зэфэшъхьафхэм ахэр ахэлажьэх, текІоныгъэхэр къыдахых. Алинэ кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм макІо, ыныбжь емыльытыгьэу, сэнаущыгьэ хэльэу зыкъегьэльагьо.

Вячеславрэ Светланэрэ ясабыйхэр ягъусэхэу районым щызэхащэрэ Іофтхьабзэхэм ахэлэжьэнхэр якіас. БэмышІэу творческэ зэнэкъокъоу «Моя семья» зыфиlорэм яунагъо ятlонэрэ чІыпІэ къыщыдихыгъ. Инэм дэт культурэм и Унэ и Щытхъу тхылъ къафагъэшъо-

ДЕЛЭКЪО Анет.

Сурэтыр: Іэшъынэ Аслъан.

«Кавказым щыпсэухэрэм ялъэпкъ

Урысые гвардием

«Адыгэмакь»

Муратрэ.

шІыгъэныр ары.

«Ошъутен» зыфиlохэрэр зыдэ-

щыІэ чІыпІэхэм тыкъыщыра-

щэкІыгь, ахэм яІофшІэн зытегьэ-

псыхьагьэр ыкІи мы уахътэм

хэушъхьафыкІыгьэ дзэ операци-

ем пшъэрылъхэр зэрэщагъэ-

цакІэхэрэр къытфаІотагъэх.

Нэужым полигоным тызэхэтхэу

тащагъ, медицинэ ІэпыІэгъур

уІагъэхэм зэрарагъэгъотырэр,

пыир зыдэщыт чІыпІэр къыхагъэ-

щышъ, зэрэзэхагъэтакъорэр

рылъэгъу тфэхъугъ.

Адыгэ Республикэм сьэбар жьугьэмкІэ тамалхэм ялГыкГохэм апае пресс-зекІо УФ-л Лъэпкъ гвардие и тэlорышlапlэў АР-м ыІэм зэхищагъ. Редеральнэ проектэу УФ-м щыпсэурэ ыфхэм япатриотическа уныгъ» ык|и къулыкъу офтхьабзэу «Урысые вардием зы мафэрэ ыригъусэу» зыфиlохэрэ*і* ыр къадыхэлъытагъ

 Светлана, Іофтхьабзэу шъузхэлэжьагъэм игугъу къытфэшІба?

ахэм гущыІэгьоу адытиІагьэр.

— Къэбэртэе-Бэлъкъарым и Къэралыгъо университетэу Налщык дэтым Къэралыгъо Эрмитажым икъутамэу «Эрмитаж-Кавказ» ыІоу культурнэ-гъэсэныгьэ Гупчэ къыщызэІуахыгь, ащ ипащ Саральп Альберт.

Іофэу ашІэхэрэм, япшъэрылъхэм язы лъэныкъоу Къэралыгъо Эрмитажым ишІэныгъэлэжьхэр университетым истудентхэм къафэкІох, лекциехэм къафеджэх. Джащ фэдэу мыгъэ Санкт-Петербург къикІыгъэ шІэныгъэлэжьхэр Налшык шылэжьагъэх ыкІи шъолъыр семинарэу «Народный костюм народов Кавказа как культурное наследие России» зыфиlорэм хахьэу lэнэ хъураеу темэу «Народный костюм в контексте культурного кода: традиции и современность» зиlагьэр зэхащагь. Ащ тэ тыхэлэжьагъ. Лъэпкъ шъуашэхэм якъэухъумэн ыкІи яхэгъэхъон Іэнэ хъураер афэгъэ-

Ащ хэлэжьагьэх Осетием, Чэчэным ащыщ специалистхэри. Къэралыгъо Эрмитажым пкъыгъуакІэхэмкІэ иотдел ипащэу, шІэныгъэлэжьэу М. Блюминым «Костюм в структуре музейных коллекций Государственного Эрмитажа» зыфиюрэ десэ гъэшіэгьоныр къытфиютагь. Урысые этнографическэ музеим тыгъэкъокІыпІэмкІэ ыкІи гупчэ ЕвропэмкІэ иотдел ипащэу, культурологиемкІэ докторэу, Урысыем шІэныгъэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу, Урысыем исурэтышІхэм я Союз хэтэу, Урысыем культурэмкІэ и Министерствэ иэкспертэу Наталья Калашниковар Этнографическэ музеим лъэпкъ шъуашэу чІэлъхэм къатегущыІагъ.

Джащ фэдэу Іэнэ хъураем къыщыгущы агъэх шъолъыр зэфэшъхьафхэм яшІэныгьэлэжь, искусствовед цІэрыІохэр.

Сэ театрэм лъэпкъ шъуашэр зэрэщагъэфедэрэм сыкъытегущыІагъ. КІэдэкІое Нэфсэт модераторэу щытыгь, къохьэпІэ адыгэхэм япшъэшъэ шъуашэ зыфэдагьэр къыІотагъ.

Іэнэ хъураер Адыгэ Республикэм изаслуженнэ сурэтышІэу, сурэтышІ-модельер цІэрыІоу Саральп Мадинэ зипэщэ мысатыу организациеу «Институт культурного наследия и развития» зыфијорэм шырекјокјыгъ.

мэхьана иІэр?

 Ащ мэхьанэшхо иІ: цІыфхэм уахещэ, нэмык лъэпкъхэм уакъыхегъэщы, уикультурэ идэхагъэ, ибаиныгъэ цІыф лъэпкъхэм къафызэТуехы. Адыгэ шъуашэм идэхагъэ бэмэ зэлъашІагъ, зыщалъагъ, къытхэс лъэпкъхэм тишъуашэ иэстетическэ шіуагъэ зэрагъэшіагъ. Адыгэ лъэпкъ шъуашэм инэшанэхэр мыкІодэу, джырэ уахътэм диштэхэу ІэпэІасэхэм ашІых. Аужырэ илъэс 20-м Хэгъэгум ис цІыф лъэпкъхэм ялъэпкъ шъуашэ нахь уасэ фашіыгъэу, нахь ашІогьэшІэгьонэу къаштэжьыгь. ЗэкІэми яшъуашэ ишІуагъэ къаІэтыжьы. Джаш фэдэ темэхэм татегущыlагь, ахэм япхыгъэ Іофыгъохэр Іэнэ хъураем хэлэжьагъэхэм къаІэтыгъэх.

— Лъэпкъ шъуашэр театрэм сыдэущтэу ыгъэфедэра?

— БлэкІыгъэ лІэшІэгъухэм Черкесием идунай зыфэдагъэр, тарихъ баеу тиlа-

шъуашэ Урысыем ибаиныгъ»

Мыщ фэдэ шъхьэ зиІэ Іофтхьабзэу шъольыр зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэр зэрагьэблэгьагьэхэу Къэбэртэе-Бэлькьарым

и Къэралыгьо университет зэхища́гьэм хэлэжьагьэх Урысыем ижурналистхэм я Союз ыкlи Урысыем итеатральнэ

Мыекьопэ кьэралыгьо технологическэ университетым идоцентэу Klэдэкloe Hэфсэтрэ. А хьугьэ-шlaгьэм фэгьэхьыгь

ІофышІэхэм я Союз ахэтэу, АР-м искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу, искусствэхэмкІэ колледжэу

Тхьабысымэ Умарэ ыцІэ зыхьырэм икІэлэегьаджэу Шъхьэ́лэхьо Светланэрэ и́скусств́оведениемкІэ кандида́тэу,

ыгъэразэу, дахэу, щыІэныгъэм зэрэхэтым фэдэу, тамыгъэхэу зэрэгъэдэхагъэхэр Ізнэ хъураем сыда укъызтегущыекіоу къыхэщыхэу. Лъэпкъ театрэм іагьэр? шъуашэхэмкІэ исурэтышІэу Даур Людмилэ джар зэк!э къыдилъытэзэ, илъэс къэзыгъэльагъощтыгъэр шъуашэу щыгъыр зэрэфэхъугъэр, лъэпкъ пэпчъ ыгу, ышъо тіокіитіу хъугъэу актерхэм ащыгъыщт шъуашэхэр егъэпсых. ИгъашІэ театрэм епхыгь, адыгэм идэхагьэ иlэшlагьэхэм- ныр сипшъэрылъмэ ащыщ. Лlэужыкlэм шъуашэр щысэу къэдгьэльэгьуагь. АдыкІэ Людмилэ къыреІотыкІы, ащкІэ лъытэныгьэшхо фэсэшІы. Ишъуашэхэр не- зыфэдэр Іэнэ хъураем къыщысІотагь: пэрэ сценэм къекlух, ижъырэ лъэхъаныр ар зэрэзэтефыгъэр, дышъэ ыкlи тыжьын къырагъэлъэгъукІы. Даур Людмилэ хэшіыкіыгьэхэмкіэ гьэкіэрэкіагьэу зэрыитворчествэ фэгъэхьыгъэ тхылъэу къыдэдгьэкІыгьэм ащ иэскиз-сурэтхэр зэкІэ дэдгъэхьагъэх. СурэтышІым тхьапэм

клэхэм атехыгъэхэм къагъэлъагъо. Сценэм къытехьэхэрэ джэгуакІом, фэдэу ыкІи непэ зэблэхъуныгъэу фэхъу-

дэлажьэрэ сурэтышІым ипшъэрылъыр. Ащ шІэныгъэ куу ищыкІагъ, ары сурэтышІым музейхэм, тхылъхэм, къэнэтІэхэсхэм атет тамыгъэхэм ахаплъэзэ иІэшІагъэ зэрэзэхигъэуцорэр. Ар Іофышху, ары сэри Іэнэ хъураем нахь

Нэфсэт уадэжькіэ зыкъэдгъэзэн,

арыгьэ. Шъуашэм диштэрэ лъэпкъ пкъыгьохэр дедгьэкокныхэзэ непэ дгьэфедэщытыгьэр. Сэ сыкІэлэегьадж ыкІи къызгурэю тишъуашэ ижъыкіэ къыщегъэжьагьэу зэблэхъугъэ имыІэу зэрэмыпсэзэрэригъэкІугъэмрэ актерхэм сценэм ушъущтыр. Жъым чыжьэу кІэрымыкІхэу, непэрэ мафэр епхыгъэн фае. Тикъызэрэтырахьагъэмрэ зэгъэпшэнхэр лъэхъаным диштэу зэхъокІыныгъэхэр нахьыжъхэм къытфагъэнэгъэ кІэныр, фэхъугъэх. Мары сурэтышІ-модельер афэтшІыгъэх. Ахэр сурэтхэу спектацІэрыІоу, зэхэщакІохэм ащыщэу Саральп Мадинэ иІофшІагьэхэр хэдыкІыгьэхэмкІэ, фае. пщым, фэкъоліым, пшъашъэм, хэкіотэгъэ тхыпхъэхэмкіэ гъэкіэрэкіагъэх. Лъэпкъ бзылъфыгъэм яшъуашэ зэрэщытыгъэм культурэр, тарихъыр ымыгъэк одзу, джырэ лъэхъаным щыІэ модэм дыригъа-

штэзэ шъуашэхэр егъэпсы. Ащ ипшъашъэхэу Лалинэрэ Ликэрэ дизайнер ныбжьыкІэ гъэшІэгъонхэу адыгэ модэм къыхэтэджагъэх. Ахэр зэкІэ Іэнэ хъураем щызэхэтфыгъ

Адыгэ шъуашэм бзылъфыгъэри хъулъфыгъэри къегъэдахэ. Ар зыщызылъэрэ пстэуми къякІу, къязэгъы. Тилъэпкъ

Щыгын-шъуашэр темэ гызшІэгьонэу зэрэщытыр, тарихъ бай зэрэпылъыр, прифимь клептактигра процению пытэу зэрэзэпхыгьэхэр, адыгэхэр зэрэпъэпкъыжъхэр, апэкІэкІыгъэр, алъэгъу-- Ижъыкlэ цlыфыр зыщыщ лъэпкъыр гъэр тамыгъэ гъэнэфагъэ шъуашэм адиштэрэ шъуашэ зэриІэр Іэнэ хъураем къыщыхэдгъэщыгъ, ащкІэ адыгэ лъэпкъ дахэу ыгъэфедэрэ пшъэшъэ къэптаныр гэхэр итэкъухьагъэхэу дунаим щэпсэух нахь мышІэми, яшэн-хабзэхэр, яІэпэщысэхэр къаухъумагъэх.

> Лъэпкъ культурэр, тарихъыр сымыгъэкіодхэу, джырэ лъэхъаным щыіэ модэм дезгъаштэзэ шъуашэхэр згъэпсынхэр ары сызпылъыр. Лъэпкъ этнографием лъэпкъ культурэр дгъэк оды хъущтэп, ар неІшестдя мехжуеіл едесхусхеілтысть

> > ЛЪЭПШЪЫКЪО Фатим.

Сурэтыр: Іэшъынэ Аслъан.

къызэlуихыгъ «Фыщтым» иотряд мыщ хэтхэр кloчlэшlухэу, пытаикомандирэу, полицием ипол- *гъэ зыхэлъых. Ахэм адакloy* ковникэу Юрий Юрченкэм. Отрядыр зэрэгьэпсыгьэм ар къытегущыІагь.

— Урысые Іофтхьабзэу «Урысые гвардием имафэхэр» зыпэшІорыгъэшъэу ОМОН-м икъу- фи Іорэм къыдыхэлъытагъэу лыкъушІэхэм къытагъэлъэгъугъ. тиюфшІэн нэІуасэ шъуфэтшІыщт. Джащ фэдэу СОБР-м хэтхэм Шьо, журналистхэм, ар цІыфхэм фэlазэхэу laшэр зэрагъэlо- альыжьугьэlэсыжьынэу, анахьэу рышіэрэр, щэрыонымкіэ іэпэіэ- ныбжыкіэхэм ядзэ-патриотиче-

Іофтхьабзэр пэублэ псалъэкІэ зэрэмыпсынкІэр гъэнэфагъэ, тикъулыкъушІэхэм непэ чанэу ядзэ пшъэрылъхэр хэушъхьафыкІыгьэ дзэ операцием шагьэцакІэх. Ащ пае мафэ къэс ухьазырынхэр рекlокlых. — **къыхи**гъэщыгъ Юрий Юрченкэм.

Спецназым идзэ техникэ ыкІи ар зэрэуlэшыгъэм журналистхэм нахь благьэу нэІуасэ зыфашІыгь. Щэр зыпхырымыкІырэ автомосэныгъэу яІэр зынэсырэр нэ- скэ піуныгъэк із мыщ иш іуагъэ билэу яІэхэм Іофыш ізхэм ащыщ як*Іынэу тыщэгугъы. ТиІофшІэн* къатегущыІагъ. Ом изытет ыкІи

чІыпІэу зэрыфэхэрэм ялъытыкІырэр. Къэгъэлъэгъоным хэзэпымыоу дзэ операциер зырагъэжьагъэм къыщыублагъэу ащ щыІэх. Ахэр яамалхэмкІэ мыдрэхэм атекіых. Сэ сшъхьэкіэ автомобильхэм ащыщ ситІысхьагь, чІым льагэу теІэтыкІыгьэу пстэуми укъызэрахаплъэрэр сыгу

Джащ фэдэу Іэшэ лъэпкъ зэфэшъхьафэу яІэхэм (щэхэр аппаратхэр агъэфедэхэзэ ар арымылъхэу) татеІэбэн амал тиІагъ. Ахэм ащыщых Калашниковым иавтомат, гранатометыр, карабиныр, РПГ-р, пулеметэу «Кордыр», къэзыбыбыхьэрэ ап-

Дзэ щэрыуапІэм тызэкІом, нахь игъэкІотыгъэу яІофшІэн нэрыльэгьу къытфэхъугь. Журналистхэр дзэкІолІхэм ачІыпІэ итхэ фэдэу яшъуашэхэр зыщалъэнхэ, апэрэ медицинэ ІэпыІэ-

гъур арагъэгъотын амал яІагъ. КъауІагъэм апэрэ медицинэ ІэпыІэгъур зэребгъэгъотыщтыр, лъыр зэребгъэубытыщтыр, ащкІэ бгъэфедэшт пкъыгъохэр санитар инструкторым игъэкІотыгъэу къыІотагъэх. Медицинэ ІэпыІэгъур игъом ебгъэгъотыным цІыфым ишыІэныгъэкІэ мэхьанэшхо зэриІэр, лъынтфэ зэпычыгьэр

нэгъэупІэпІэгъу 20-м къыкІоцІ гъэу ахэм бэ агъэцэкІэн алъэ- зэпыппхыкІын зэрэфаер инструкторым къыхигъэщыгъэх. КъулыкъушІэхэр зыдэкІощтхэм елъытыгъэу аптечкэ зэфэшъхьафхэр зыдаштэх, килограмми 3 — 4 яхьылъагъ. ЗэкІэ хэушъхьафыкІыгьэ шъуашэу ащыгьыр килограмм 30 мэхъу.

> СшІогьэшІэгьонэу къыщысльэгъугъэхэм ащыщ «пыим» ипытапІэ къыхагъэщи, Іэшэ зэфэшъхьафхэр ыкІи къэзыбыбыхьэрэ «зэраштагъэр». Щэрыон макъэхэри инхэу, сэпэ Іугьори ашъхьарихэу щытыгъ, сахэтым фэдэу къысщыхъугь.

КІэух зэфэхьысыжь полковникэу Юрий Юрченкэм къы-

— Чыпіэ зэфэшъхьафэу тызэрыфэн ылъэкІыщтхэм ялъытыгъэу хэушъхьафык Іыгъэ подразделением къулыкъу щызыхьыхэрэм зэпымыоу ухьазырынхэр тэкІух. Ащ уигъэпшъынэу е уезэщынэу щытэп. Мыщ фэдэ тренировкэхэм яшІуагъэкІэ тиотряд зыч-зыпчэгьоу, механизмэ гьэпсыгьэм фэдэу ипшьэрыльхэр зэшІуихынхэ елъэкІы, — **хигъзу**нэфыкІыгъ отрядым ипащэ.

ІЭШЪЫНЭ Сусан. Сурэтхэр: Шэртэнэ Мурат,

Berlo monyyanaxam kapaxaxanonin «Урысыем итыгъэкъокІыпІэ Къыбл» зыфиІорэ зекІо гьогууанэм дэлажьэхэрэм зекІоным ыльэныкьокІэ Адыгеим амалэу иІэхэр зэрагьэшlагьэх. Компаниеу «ПроГород» ыкlи проектнэушэтэкlo гупчэу «Картфондым» ялlыкlохэр республикэм шыlагьэх. «Урысыем итыгьэкьокlыпlэ Къыбл» зыцlэ гьогууанэм ипхырыщынкІэ ІофшІэнхэм ар яятІонэрэ едзыгъу.

Апэрэ мафэм культурнэ кІэнхэм икъэкІуапІэхэр зыфэдэхэр агьэнэфагьэх. якъэухъумэнрэ ыкІи ягъэфедэнрэкІэ исэмэгубгъукіэ» заджэхэрэ зекіо чіы- жьагьэх АР-м зекіонымрэ зыгьэпсэфы-Іушъом зыщагъэпсэфынэу кІохэрэм, районхэм ялІыкІохэр. ЗэхэгущыІэжьым гъунэгъу шъолъырхэм къарыкІыхэрэм льэпкь, археологическэ, пцэжъыеешэн- фагь: проектхэу «Псыхъоу Пшызэ исэзыщягьэушьомбгьугьэнымкіэ чіыпіэм Къушьхьэльэ Адыгеим хабзэ хъугьэ фашіыгь.

Ятіонэрэ мафэм ліыкіо купым хэтхэм зекіо лъэныкъохэм зыщаушъомбгъун хьакІэхэр ягъусэхэу «Псыхъоу Пшызэ шъхьэихыгъэ къыщашІыгъэх. Ащ хэлэналъэм нэјуасэ зыфашіыгь. Хы Шіуціэ піэ чіыпіэхэмрэкіэ и Комитет итхьаматэ, зыдэлэжьэщтхэ лъэныкъуит/ур щагъэнэшэкlон, мэкъумэщ зекlонхэм гьогубгъум мэгубгъурэ» «Къушъхьэпэ чlыналъэмрэ». Гъозэрыплъэ адэхьагъэх, нэlуасэ за-

шІухэр къэзытынэу агъэнэфагъэх лъэпкъ, археологическэ зекіонхэр.

Джащ фэдэу компаниеу «ПроГород» ыкІи проектнэ-ушэтэкІо гупчэу «Картфондым» ялІыкІохэр Адыгеим изекІо чІыпІэхэу псэупІэу Хьаджыкъо, Дахъо,

ЗекІо гъогуонакІэр «ЗекІонымрэ АР-м и Гъэlорышlaпlэ ипащэу Цlыпlынэ зигугъу тшlырэ зекlо гъогууанэм иапэрэ фаеу къыхагъэщыгь: чlыопс-экологиче- хьакlэпэгъокlынымрэ» зыцlэ лъэпкъ Рустем, муниципалитетхэм япащэхэм едзыгъо изэфэхьысыжьхэр Мыекъуапэ скэ ыкlи спортивнэ зекlонхэр. Гугъэпlэ- проектым къыдыхэлъытагъэу, УФ-м экономикэ хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ икіэщакіоу дэлажьэх. Адыгеим фэшъхьафэу Ростов хэкумрэ Пшызэ шъолъыррэ ащ хэлажьэх.

АНЦОКЪО Ирин.

Сурэтыр: АР-м зекІонымрэ зыгъэпсэфып і ч і і і і і комитет ителеграм-нэкІубгъу.

Никита Кривцовыр тиуниверситет щеджэщт

ФутболымкІэ Урысыем ихэшыпыкІыгьэ командэ хэтэу, клубэу «Краснодар» иешlaкloy Никита Кривцовыр Адыгэ къэралыгьо университетым физическэ культурэмкІэ ыкІи дзюдомкІэ и Институт ибакалавриат иапэрэ курс аштагь. Ащ Мыекьуапэ нэІуасэ зыфишІыгь ыкІи еджэным фэхьазыр.

жьыкІэ командэ рагьэблэгьагь. ШэкІогъум и 20-м, 2023-рэ илъэсым къэралыгьом ихэшыпыкІыгьэ командэ Кубэм дыриІэгъэ ныбджэгъу зэјукјэгъум ар хэлэжьагь, къэлапчъэм зэ Іэгуаор дидзагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-къулыкъу

— Краснодар елъытыгъэмэ, Мыекъуапэ бэкІэ нахь гупсэф. Такъикъ 40-к Іэ къушъхьэхэм уанэсыщт. Ащ дакіоу сызычіэхьэгьэ апшъэрэ еджапІэр шэпхъэшІухэм адиштэу зэтегьэпсыхьагь, — къы-Іуагъ спортсмен ныбжьыкіэм.

Никитэ очнэ-заочнэ шІыкІэм тетэу гъэсэныгъэ зэригъэгъотыщт. Къэралыгъом ихэшыпыкІыгъэ командэ ыкІи «Краснодар» зэращешІэрэм, ащ охътабэ зэрихьырэм къахэкІзу унэе егъэджэн программэ фызэхагъэуцуагъ. Ащ къыкІэлъэІугъ спортсменыр зыгъасэу, клубэу «Краснодар» игенеральнэ пащэ игуадзэу Хьакъунэ Нурбый.

– ФутболымкІэ Дунэе феде-

рацием тренерэу лицензие къыритыным фэшІ ащ фытегьэпсыхьэгъэ сэнэхьат Никитэ зэригъэгъотын фае. АКъУ-м физическэ культурэмкІэ ыкІи дзюдомкІэ и Институт ащ къыгъэнэфэрэ шапхъэхэм адештэ. КІэлакІэм къыхихыгъэ апшъэрэ еджапІэм Іут кІэлэегъаджэхэм шІуагъэ къэзытыщт унэе программэ фызэхагьэуцонэу, ащ зэфэхьысыжь дэгъухэр фэхъунхэу тыщэгугъы, — къы-Іуагъ Хьакъунэ Нурбый.

Никита Кривцовыр шышъхьэІум и 18-м, 2002-рэ илъэсым Нижегородскэ хэкум икъалэу Дзержинскэ къыщыхъугъ, джырэ уахътэм командэу «Краснодар» хэт. 2021-рэ илъэсым Урысыем иныб-

Гандбол

Чемпионым дешІагъэх

ГандболымкІэ Урысыем и Суперлигэ хэт «АГУ-Адыифым» зичэзыу ешІэгьоу Москва щыриlагьэр шlуахьыгь. Тикомандэ кьэралыгьом ичемпионэу «ЦСКА-м» дешlагь.

«ЦСКА» — «АГУ-Адыиф» — 33:25 (15:12).

«АГУ-Адыифым» хэтхэм якъэгъэльэгъонхэр: Суздальцевар - 4, Селиверстовар - 4, Пономаревар – 3, Краснокутскаяр 2, Кавера – 2, Къэбжьыр – 2, Тишинар - 2, Коблыр - 2, Коваленкэр – 1, Гогия – 1, Болоба 1, Бондаренкэр - 1.

«ЦСКА-м» фэдэ командэхэм уадешІэныр сыдигьокІи гьэшІэгьоны, хэта фэмыер чемпионым текІонэу. Москва щыпсэурэ тичІыгогъухэр «АГУ-Адыифым» лъэшэу деІагьэх, ахэм амакъэ зэхэпхы-

Апэрэ таймым изэфэхьысыжьхэм тагъэрэзагъ, чемпионыр Іэгоуищ ныІэп тикомандэ ыпэ зэритыгъэр. ЯтІонэрэр тІэкІу нахь

дэигъ, ащ бысымхэр хэпшІыкІэу нахь щылъэшыгъэх. Пчъагъэр 33:25-у зэјукјэгъур аухыгъ. Тикомандэ хэтхэм анахь къахэщыгъэр Анастасия Селиверстовар ары, ащ къэлапчъэм Іэгоуи 4 дидзагь.

Командэхэр зыдэщыт чІыпіэхэр ыкіи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

- 1. «Ростов-Дон» 10.
- 2. «ЦСКА» 9.
- 3. «Астраханочка» 8. 4. «Черноморочка» - 6.
- 5. «Кубань» 5. 6. «Динамо-Синара» 4.
- 7. «Лада» 4.
- 8. «Звезда» 2.
- 9. «Луч» 2.
- 10. «АГУ-Адыиф» 0.
- 11. «Университет» 0

Футбол

«Мыекъуапэ» текІоныгъэр къыдихыгъ

5. «Урожай» - 13.

6. «Чэчэнай» - 11.

7. «Адыгэкъал» - 5.

8. «Джаджэ» – 3.

ФутболымкІэ Адыгеим ипервенствэ командэу «Мыекъуапэ» апэрэ чІыпІэр къыщыдихыгь.

Республикэ спорт еджапІэм илІыкІохэм зэнэкъокъум къыдыхэлъытэгьэ аужырэ зэlукlэгьоу яlагьэр къуаджэу Кощхьаблэ щыкІуагъ. Пчъагъэр зэфэдизэу ешІэгъур аухыгъ, ащ ишІуагъэкІэ «Мыекъуапэ» чемпион хъугъэ, кощхьаблэхэм ятІонэрэ чІыпІэр къыдахыгъ. Тэхъутэмыкъое районым ифутболистхэм

джэрз медальхэр афагъэшъошагъэх. Командэхэр зыдэщыт чіыпіэхэр ыкіи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

- 1. «Мыекъуапэ» 37.
- 2. «Кощхьабл» 35.
- 3. «Тэхъутэмыкъое район» 30.
- 4. «Кавказ» 28.

ыкІи къыдэзыгъэкІырэр: АР-м лъэпкъ Іофхэм-

Зэхэзышагъэр

кІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкьэтьухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр:

385000 къ. Мыекъуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

> Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79

Редакцием авторхэм къаІихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкІэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием

зэкІегъэкІожьых. E-mail: adygvoice@ mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

УФ-м хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ

номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр АО-у «Полиграф-ЮГ»,

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4503

Индексхэр П 4326 П 3816

Зак. 1669

Хэутыным щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр

Редактор шъхьа Гэр МэщлІэкъо Саид

Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаІэм игуадзэр Тэу З. Дз.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

ЖакІэмыкъо А. З.